

נר למאה. אבל כשמכיר הנכרי את ישראל ולוקט עשבים, אסור להנות מהם, היות ומרבה בלקיטה לצורך ישראל⁽⁵⁰⁾.

מיתיבי: אמר להן רבן גמליאל: הואיל ושלא בפנינו עשאו הנכרי — נרד בו! ולא השתמש רבן גמליאל בהיתר של נר לאחד נר למאה להתיר אפילו עשאו בפניו!

ומשנינן: **אימא:** הואיל ועשאו הנכרי [ואפילו היה עושה בפנינו] — נרד בו.

תא שמע: עיר שישאל ונכרים דרין בתוכה, והיתה בה מרחץ המרחצת בשבת.

לבדה בעצמה למקום העשבים, ואכלה⁽⁴⁷⁾. ובכך אין חשש שיקח בידו ויאכילה.

אמר מר: כמה דברים אמורים — שאין מכירו, אבל מכירו — אסור.

ופרכינן: הא רבן גמליאל שבא עם הגוי בספינה — מכירו הוה! שהרי באו יחד בספינה⁽⁴⁸⁾.

אמר אביי: בשעה שעשה את הכבש — שלא בפניו הוה⁽⁴⁹⁾.

רבא אמר: אפילו תימא עשאו בפניו — דין הכבש הוא כדין הנר שנאמר בו: נר לאחד

ומדוע סברה הגמרא שהנכרי הכיר את רבן גמליאל? ואם מה שרואה את ישראל נחשב כמכירו, מה מועיל שעושה את המלאכה שלא בפניו?

ופירש, שהכבש היה על היבשה, וחיברוהו לספינה, ואין הנכרי יודע מי בא בספינה, אלא שסברה הגמרא שהיה המעשה בעירו של רבן גמליאל וכנראה שהכירוהו, ודוחה הגמרא שהיה המעשה בעיר אחרת ולא הכירו הנכרי.

49. התוספות פירשו, שאביי מודה לסברת רבא שכבש דומה לנר, ונר לאחד נר למאה, ולכן גם כשמכירו אם עשה נכרי לעצמו מותר, אלא שסובר אביי שרבן גמליאל היה נשיא ושר, ואם מכירו עיקר המעשה הוא לצרכו ואסור, ורבא חולק.

50. הרשב"א והר"ן כתבו, שרבא מודה לאביי שאם עשה נכרי שלא בפניו מותר לישראל להנות, ורק בא רבא להוסיף שאפילו עשה בפניו — בכבש כיון שנר לאחד נר למאה מותר. וכתב הביאור הלכה [שכה, יא] שכך משמע מלשון הגמרא: אפילו תימא בפניו נר לאחד נר למאה,

47. הפרי מגדים [א"א שכה ט] הקשה לדעת הרשב"א [הובא לעיל] שמוקצה אסור בהנאה, איך מאכיל ישראל את בהמתו מוקצה? ותירץ, כיון שמפורש בתורה שמותר לתת לבהמה לתלוש אוכל מחובר, כמו שדרשו מהפסוק "למען ינוח", תן לה נייח, לכן לא אסרו חכמים מה שמפורש בתורה שמותר, ודוקא לאדם אסרו הנאה ממוקצה.

ובשו"ע הגר"ז [תקז, קונטרס אחרון ד] תמה, הרי חכמים אסרו לטלטל ולהסיק בעצים שנשרו ונתלשו בשבת, משום שמא יתלוש, ואם כן שיאסר להנות מהם מחשש זה? והוכיח מהגמרא כאן שנכרי שתלש עשבים מותר להנות מהם ישראל, שאסרו רק טלטול ולא הנאה.

והאפיקי ים [ח"ב כג] דחה את הראיה לפי הפרי מגדים הנ"ל, שאכילת בהמה ממחובר שהתירה התורה במפורש לא אסרו חכמים משום שמא יתלוש. אבל לאדם אסרו גם הנאה מעצים שנשרו מחשש שיתלוש.

48. רש"י. והקשה השפת אמת, הרי כל נכרי שעושה מלאכה וישאל משתמש בה, לכאורה מדובר כשהנכרי רואה אותו אלא שאינו מכירו,